

połączyć swą wiedzę nie tylko o szczegółowych kwestiach Ewangelii Janowej, lecz również poznać cały jej klimat teologiczny, na który składają się w znacznej mierze własne koncepcje i własne sformułowania Ewangelisty.

Lublin

KS. JAN SZLAGA

Enchiridion documentorum instaurationis liturgicae, t. 1, (1963—1973). Composuit et indice auxit Reiner Kaczyński, a studiis S. Congregationis pro Cultu Divino. Marietti — Torino 1976, ss. XVI — 1222.

Praca powyższa może stanowić podsumowanie 10-letniej odnowy liturgicznej zaingeruowanej w Kościele przez II Sobór Watykański. Do takiego bowiem stwierdzenia upoważnia analiza zawartości ksiągi, która mieści w sobie zbiór dokumentów, wydanych w latach od 1963—1973 przez różne dykasterie Stolicy Apostolskiej, dotyczących reformy liturgicznej z uwzględnieniem ich strony naukowej i pastoralnej.

Inspiratorem tego dzieła był abp. A. Bugnini, wówczas jeszcze będący sekretarzem Kongregacji do spraw Kultu Bożego. Idea ta została zrealizowana przy współpracy najwybitniejszych liturgistów pod przewodnictwem Reiner Kaczyńskiego, pracownika Kongregacji Sakramentów w sekcji Kultu Bożego.

W tomie zawierającym 998 stron znajduje się zebranych 180 dokumentów, które podzielone zostały na 3216 paragrafy, a pozostała liczba stron woluminu, tj. 223, przeznaczono na indeks analityczny. Tom otwiera Konstytucja o Liturgii, a kończy *Ordo Paenitentiae*. Przy prezentacji dokumentów odnowy liturgicznej zachowano porządek chronologiczny, podając je w języku oryginalnym, w zależności od tego, w jakim były ogłoszone. Stąd spotykamy tu przede wszystkim jeszcze dominujący język łaciński, a tylko w paru przypadkach język francuski i włoski. Przed samą prezentacją dokumentu podano najpierw datę jego wydania i sygnatury. W następnej kolejności umieszczono bibliografię dokumentu, tj. jego urzędowe wydanie z uwzględnieniem języka i czasopisma, na łamach którego został opublikowany. Stosując takie kryterium, bibliografia dokumentu została podana w następujących językach: łacińskim, angielskim, francuskim, hiszpańskim, holenderskim, niemieckim, portugalskim i włoskim.

W dalszej części podano w skrótach zasadnicze komentarze do dokumentów, wyżej wspomnianych językach, z podaniem autora i opisem czasopisma, na łamach którego je opublikowano.

Ten podwójny aparat naukowy towarzyszący dokumentom jest jednocześnie wskaźnikiem stopnia zainteresowania owym źródłem liturgicznym ze strony Kurii Rzymskiej czy też Konferencji Biskupów poszczególnych krajów. Tak opracowane noty bibliograficzne przygotowali: J. Barbosa Pinto w j. portugalskim, J. Bernal O. P. w j. hiszpańskim, P. Coughlan w j. angielskim, F. Dell'Oro S. D. B. w j. włoskim, A. Dumas O. S. B. w j. francuskim, W. Glade S. V. D. w j. niemieckim, A. Griffiths w j. angielskim, A. Verheul O. S. B. w j. holenderskim i P. Vriens O. F. Cap. również w j. holenderskim.

Stosując zaś kryterium autorstwa dokumentów można przeprowadzić ich następującą klasyfikację: 14 dokumentów wziętych zostało z uchwał II Soboru Watykańskiego, 41 z papieskich wypowiedzi jak: *motu proprio*, konstytucje apostolskie, przemówienia, adhortacje, encykliki lub listy, deklaracje, wyznaczenie wiary i 125 dokumentów to dekrety, wprowadzenia czyli tzw. praenotanda, instrukcje, deklaracje, normy, listy, dyktoria, notyfikacje różnych dykasterii Kurii Rzymskiej.

Dokumenty wydane przez Radę Liturgiczną do wykonania Konstytucji o Liturgii, następnie Świętą Kongregację Obrzędów, Świętą Kongregację do spraw Kultu Bożego, są podane w całości, inne natomiast — te tylko wybrane z nich fragmenty, które odnoszą się wprost do liturgii.

W prezentacji dokumentów liturgicznych, ze zrozumiałych względów ograniczono się tylko do wstępów (*praenotanda*), to jest podania norm, dyrektyw pastoralnych z pominięciem tekstów i rubryk celebracji.

Indeks analityczny, opracowany przez Reinerę Kaczyńskiego, zawiera 934 haseł i ułożony został według bardzo szczegółowej tematyki, a przy tym przejrzysty i łatwy w korzystaniu. Umieszczono go w dwóch kolumnach na jednej stronie, zachowując ciąg liczbowy stron własny całej księdze. Każde hasło zawiera krótki zarys rozwoju prezentowanego tematu, jego istotę, interpretację i zastosowanie.

Korzystanie i posługiwanie się *Enchiridionem* wydaje się być rzeczą bardzo łatwą, a to ze względu na nieskomplikowaną numerację umieszczoną na marginesie w ciągu postępującym własnym dla edycji, a w kolumnie tekstu numeracji własnej dokumentu, zgodnej z jego pierwotną edycją.

Errata została umieszczona w *Notitiae* 12 (1976) 469—470 i zawiera tylko 41 przypadków pomyłek, co przy takiej objętości dzieła jest szczególnie nie tylko zupełnie znikomym, ale jeszcze bardziej podkreślającym dokładność i staranność edycji.

Stąd też należy całostkę ocenić bardzo wysoko, przyznając dziełu rangę ogólnościową, i ze względu na zespół opracowujący, i ze względu na metodę opracowania jak również zastosowanie oraz przydatność dla nauk liturgicznych, a także praktyki duszpasterskiej.

Olsztyn

KS. WŁADYSŁAW NOWAK

HENRYK FROS SI, FRANCISZEK SOWA, *Twoje imię*. Przewodnik onomastyczno-hagiograficzny, Kraków (1976), WAM, ss. 479 + 112 ilustr.

Wydawnictwu Apostolstwa Modlitwy należy się podziękowanie za wydanie tej b. pożytecznej książki. Księża spotykają się często z pytaniami o znaczenie imion i o patronów tych imion. Tymczasem brak ciągle w j. polskim przystępnych opracowań etymologicznych i hagiograficznych. Wykaz imion w *Kalejdoskopie językowym* W. P. Cienkowskiego czy Poczta imion w „Przekroju” są zbyt pobieżne. Znacznie sumienniejsza jest praca B. Kupisa, *Księga imion* (W-wa 1975 KiW), która jednak „tylko częściowo zadowala oczekiwania czytelników”. (Nie słychać też na razie o zapowiadzianym wznowieniu w jednym tomie *Hagiografii polskiej*). Nic więc dziwnego, że 5-tysięczny nakład nowej książki rozszedł się błyskawicznie. Czekając na nowe wydanie, pragnę podzielić się uwagami z pierwszej lektury.

Książka zawiera, poza alfabetycznym słownikiem ok. 600 imion, cenne wprowadzenie onomastyczne i hagiograficzne do kalendarza chrześcijańskiego (s. 7—24), oraz „Kalendarz imion i świętych” (s. 471—474), oparty na nowym kalendarzu liturgicznym z r. 1969. Każde hasło podaje najpierw wskazówki etymologiczne o imieniu (w opracowaniu filologa, F. Sowy) oraz wystarczające wiadomości o patronach (ks. Fros). Specjalistyczne przygotowanie autorów i współpracowników gwarantuje solidność informacji.

We „Wprowadzeniu” przydałaby się wzmianka o dwu nurtach wczesnochrześcijańskiej hagiografii: legendy hellenistyczne oparte są na czystej alegorii (np. św. Katarzyna), judaistyczne zaś wywodzą się z midraszu, mają więc wątek realny (Barbara, Krystyna, Irena). Tutaj też należy wspomnieć o imionach związanych z tajemnicami wiary: np. św. Anastazja,